

ደሃይ አቕልቦ

ጉባኤ ምጥርናፍት ሓይሊ ዕማም ሃገር ሲውዝርላን

ብ-ዕለት 20-11-2022 ካብ ንግሆ ሰዓት 9h00 ስጋብ ሰዓት 18h00 ናይ ምሽት ቡዙሓት ውድባትን ምንቅስቃስትን ውልቃውያን ንፍትሒ ዝቃለሱ ዝሓዘለ ፈላግይ ወግዓዊ ግባኤኡ ኣካይዱ።

ካብ ሓይሊ ዕማም ምጥርናፍ ኤርትራውያን ኣብ ሲዊዝ፡ ናብ ሕጋዊን ግብራዊን ቃልሲ ምስግጋር ዝብል ፍረንገር/ቁምነገር (theme) ሒዙ ፡ ንተስፋ ናብ ክውንነት፣ ንባህጊ ናብ ሕግዋነት ዘልብስን፡ ኣብነት ንምጅን ዝህቅን፣ ሽትኡ ክወቅዕ ቆሪጹን ብዘየማተ መስርሕ ክቃለስ ዝተበገሰ ክባሃል ይካኣል።

ነዚ ተበግሶ እትገልጽ፡ ዛንታ ወይ ብሂል ኣቦታት ተኸሊ-ለሚን ትብል ንህዝባውን ፍትሓውን ቃልሲ እተብርህ፡ ኸጠቐስ እፈቱ።

ተኸሊ-ለሚን

ሓደ ሰብ ንእሽቶ ተኸሊ-ለሚን ነበረቶ። ንሱ ይኹስኩሳን ይኣልያን በቢግዚኡ ድማ ማይ የስትያ ነበረ። ንሳ ብዙሕ ለመዐት፡ ብእዋና ክኣ ጸቡቕ ፍረ ኣፍረየት። ዝሓለፉ ሰባት እናረኣይዋ፣ ይሓገሱላን ይዛረቡላን ነበሩ።

ኣቱም ወለዲ ነቶም ንእሽቱ ደቅኹም፣ ከምቲ ዋና ተኸሊ-ለሚን ክትኮኑ ተጋደሉ። ኣቱም ደቂ ክምታ ተኸሊ-ለሚን ክትኮኑ ብተስፋ እናጸዓትኩም ተማሃሩ። ክብል ምኽሪ ዝሓዘለ ዛንታ ይገልጽ።

ነዛ ተኸሊ-ለሚን ክሕብራ ዝፈተንኩ እቲ ብ-ዕለት 20.11.2022 ንጉባኤ ዝተሳተፈ ንፍትሒ ዝቃልሰ ዜጋ ኤርትራዊ፡ ዓባይቲ መኸርቲ፡መንእሰያት ተቐበልቲ ሕድርን ተዋሳእትን፣ ዝዓይነቱ እንካን ሃባን መንጻፍ ዝገበረ ሁዳእ ዘተ ወይ ምይይጥ እዩ ተኸይዱ። ብመጠኑ ካብ ኩሉ ዓይነት ሕብረተሰብና ኣንስታይን ተባዕታይን ጾታ ብምኽፋሎም መዓርግን ሙሉእነትን ነይርዎ ክባሃል ይካኣል።

እዚ ዝተኸየደ ጉባኤ ናይ ንግሆ፣ እቶም ድሮ ኣብ ስራሕ ተጻሚዶም ፍቓደኛታት ወይ ሙሉእ ድልየቶም willingly ዝነበሩን፣ ብመሰረት ቦታ ሓይሊ ዕማም ተማሓላሊፉ ዝነበረ ሓበረታን ምሕጽንታን ካብ ኩሉን ውድባትን ምንቅስቃስትን ውልቀ ዘጋታት ናብዚ ስራሕ ክካፈሉ ቁሩባትን ድሉዋትን ኮይኖም ክመጹ ዝተሞርኮሰ፡ ኩሉ ኣብ ጉባኤ ተረኺቡ ዝነበረ ዜጋ፡ በቲ ዓቕሙን ድልየቱን ተሞክሩኡን ዝሓበሮ መሰረት፣ ብጉጅለታት ብምስራዕ፡ ዓውደ መጽናዕትን ምስትኸኻል ስራሕን እዩ ተኸይዱ።

መኸፈቲን ክግበር ዘለዎ መደብ ስርሓትን ብ-ኣቶ በረኸት ካሕሳይ ምስ ሓለፍቲ ክፍሊ ሕግን-ጥብቅናን ዲፕሎማስን ኣቶ ሃብት-ኣብ የማነ (ኪኢላ ሕጊ)፡ ወይዘሮ ዘውዲ ተስፋማርያም (መሰል ደቂ ሰባት ተጣባቂት) ንጉባኤኛታት መብርሂ ሂሰም።

ንጉጅለታት ዓውደ መጽናዕቲ ሓገዝ ክኾውን ብምባል ነፍሰ ወከፍ ጉባኤኛ ሙሉእ ሽሙን ዘለዎ ትምህርትን ተሞክሮን ብምሕባር ምስ ተጋባእቲ ክላላይ መስርሕ ተኸይዱ። ካብዚ ነቐሉ በቲ ነፍሲ ወከፍ ዝሓበሮ ኣብተን ተወዚዔን ዝነበራ ክፍሊ ስርሓት/ ዕማማት ማለት፡ 1) ክፍሊ ምውህሃድ፡ 2) ክፍሊ ሕግን-ጥብቅናን ዲፕሎማስን ምኽርን፡ 3) ክፍሊ ፋይናንስ፡ 4) ክፍሊ ጎስጋስን ሓበሬታን (ምድያ)፡ 5) ክፍሊ ሎጂስቲክ፡ 6) ክፍሊ ስፖርት፡ 7)ክፍሊ ማሕበራዊ ጉዳይን ምትሕጋግዝን፣ ኣብ ፍልይ ዝበለ ቦታ ጉጅለታት ኮንካ፡ ኣቐዲሙ ዝተሰርሐ ገምጋም ብምግባር፣ ክማሓየሽን ከውሰኽ ዘለዎን ሓሳባት ሒዘን፡ ድሕሪ ዝተወሰነ ሰዓታት፣ብቶም

ከማእከልዎን ዝመረጸአም ኣቢሊን፣ ን-ጉባኤ ሓሳባትን ኣፍሲሰን ። ብሕቶን መልስን ምምሕያሽ ዝቐርብ ሓሳባት፡ ዝተሰነዩ ዘተ ድሕሪ ምክያድ ናይ ጉባኤ ውሳኔን መስርሕ ነታ እትቐውም ምጥርናፍ ክኸውን ኣስሚርሉ።

እዚ ዓይነት ኣጋባብ ናይ ኩሉ ተጋባኢይ ሙሉእ ምስታፍ፣ ነቲ ክካየድ ዘለዎ ናይ ሓባር ስራሕ ብጣዕሚ ሓጋዚን ኣድማዕን ስራሕ ተኸይዶ ዝበል ቁመናውን እዩ ክባሃል ይካኣል።

ድሕርዚ ናይ ሓባር ምይይጥ ምዝዛሙ ናይ እዋን ምሳሕ ስለ ዝኣኸለ፣ ኣዳለውቲ ጉባኤ ዘቐረብዎ እኸለ ማይ እና ተመገብ ጉባኤኛ ኢሂን ሚሂን ክብሃሃልን ብዝያዳ ክፋለጥን ዕድል ዝኸፈተውን እዩ ነይሩ።

ስዓት ክልተ ድሕሪ ቀትሪ መደብ ህዝቢ ዝሳተፎ ጉባኤ ስለ ዝተሰረዐ፣ ናይ ንግሆ ግብረ ስርሓትን ኣጋባብን ዝበጽሖ ምርድዳእን ብሰፊሖ ብ-ኣቶ በረኸት ካሕሳይን ክፍሊ ሕግን-ጥብቅናን ዲፕሎማሲን ምኽርን፡ ኣቶ ሃብትኣብ የማነን ወይዘሮ ዘውዲ ተስፋማርያም ብምትሕብባር ዝተማእከለ፡ ነቶም ብተገዳስነትን ዘይስልቸውን ናይ ፍትሒ ተቓለስቲ ህዝብና፣ ብብዝሒ መንእሰያት ተባዕታይን ኣንስታይ ጾታ ዝጠርነፈ፡ ዓባይቲ ወይ ሽማግሌታት ዝዓጀብዎ መኣዲ-ዘተ ተኸፊቱ፡ ሰፊሕን ዘድሊ ሓበረታን ድሕሪ ምቕራብ፤ ንዝቐረቡ ሕቶ ብምምላስ ምምሕያሽ ዘድልዮም ብምቕባል፡ ለበዋታት ንምትግባሩ ብምስናድ፡ ብ-ህዝቢ ዝቐረቡ ሓሳባት ሃብቲምም፤ ሕጋዊን ግብራዊ ስርሓት ክካየድ ከም ዘለዎን፡ ብድሆታት ኣንጻር ተበግሶታት ናይ ማፍያ ደስቡጣ ስርዓት ኢሳያስን ጉጅሉኡን ተዳናገጽቱን ብዘይ ምቀራጽ ክቕጽል ካብ ጉባኤኛታት ብብዝሒ ይቐርብ ብምንባሩ፡ ቀንድን ተልእኾ ብምጵኑ፡ ነቲ ኣብ ፍትሒ ዝተሞርኮሰ ዕላማ፡ ህዝባዊ ቃልሲ ብምክያድ ስጋብ ዓወት ህዝብና ዝራጋገጽ ክቃልስ ምኻኑ ኣስሚሩሉን ኣርጊጹሉን።

ብዝኾነ እቲ ኣብ መጠረሽታ እተሳማማዓሉ ውጥናት ወይ ስነ-ምግባር ብሕጻር ዝበለ ከምዚ ዝስዕብ ይመስል፡

- እዚ ሓይሊ ዕማም ኮይኑ ከገልግል ዝጸንሖ፡መስሩዑን ትካላዊ (Institutional) መስርሕ ኣጋባብ ብምሓዝ፡ ኣብ ክፍሊ ስራሕ ተጻሚዶም ዘለዉን ፣ በዘም ኣብዚ ጉባኤ ቅርብነቶ ዘራጋገጹን ኣብ ጉዕዞ ቃልሲ ውፋያት ዝጽምበርዎ ፍርያም ስርሓት ክሰርሑ ጉባኤ ኣስሚርሉ።
- ኣብ ክንዲ ሓይሊ ዕማም ጥርናፊ ሃገራዊ ህገ-መንግስቲ ኣብ ሃገር ስዊዝ ዝብል ስያሜ ተሪፉ፡ ምጥርናፊ ኤርትራውያን ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ ኣብ ሃገር ሲዊዘርላንድ(ም. ኤ. ንዲ. ሊ. ሲ.) ዝብል ስያሜ ሒዞ ሕጋዊን + ግብራዊ ቃልሲ ከተካይድ ዝብል ሓሳብ ጸዲቐ።
- ካብ ከተማ ጀሚሩ ስጋብ ካንቶን ሲዲቡ ሃገር እዚ ዓይነት ኣጋባብ እናተኸተለ፡ህዝቡ ክጥርንፍን ተዋሳኢ ጉዳይ ሃገሩ ክኸነሉ ዝኸእል ባይታ ምጥጣሕ
- ጸገማት ናይ መንእሰያትና ብፍላይ ነቶም መናባብሪ ወረቐት ዘይረኽቡ ፍሉይ ኣትክሮን ምትሕግጋዝን ክግበር ከም ዘለዎ ጉባኤ ኣስሚሩሉ። ብሓፈሻ ግን ንኹሉ ሓገዝ ዘድልዮ ባእታታትና ሙሉእ ምድግጋፍ ክግበር ጉባኤ ኣማሕጺኑ።
- ካብ ከተማት ጀሚሩ ካንቶናትን ብደረጃ ሃገርን ምስ መንግስታውያን ዘይ-መንግስታውያን ማሕበራትን ትካላትን ዱልዱል ርክባትን ምሕዝነታትን ብምፍጣር ናይ ምትሕብባርን ሓቢርካ እትሰርሓሉ ባይታ ምፍጣር።
- ምስ ደሞክራሳውያን ጠበቓታትን መሰል ደቕሰብ ዝቃለሳ ማሕበራት ጡቡቕ ናይ ስራሕ ዝምድና ምፍጣር፣ (Solidarity) ምድግጋፍ ኣብ ዘድልዮሉ እዋን ቁሩባት ምጵን ።
- መሓዘትን ተዳናገጽቲ ኣብ እትነብረሉ ከተማ ካንቶን ሃገር፣ ዜጋታት ናይታ ሃገር ብምጥራይ፣ ተወዲቦም ናይ ቃልስና ደክልቲ/ጎትጎቲ (lobby) ብሕጻር ዝበለ ናይ ጉዳይና ጎስጎስቲ ዝኾኑሉ ምግባር

እተን ዝነበራን ዘለዋን ክፍሊ ዕዮታት ክስታኻኸላን ተወከስተንን መስርሕ ትካላዊ ኣሳራርሓ ክሕዛን ጎዲለን ዘለዎ ክፍልታት ብጉቡእ ክትከላን ምግባር። ብሕጻር ዝበለ መስርዕ ዝሓዘ ኣዋዳድባ ተጻዋዒ (ኣብ ወንበር፣ መኸትሉ፣ ዋና ጸሃፊ፣ ተጣባባቂ፣ ሓላፊ ፊናንስ) ዝኣመሰለ ኣጋባብ ክሕዝን ነዚ እትካታተል ተጣባባቂት ኣዲተር ከም ዝህሉ ክግበር ጉባኤ ኣማሕጺኑ፡ ብዙም ዘሎ መራኸቢ ቡዙሃን ብምጥቃም ስርሓቱ

ከዋሃህድን ከስታቫክልን ከም ዘለዎ ኢታሓሳሲቡን አማሕጺኑን። እዚአምን ከምዚአም ዝኣመሰሉ ጠቐምቲ ዝተባህሉ ውሳኔታት ጉባኤ ኣስሚርሉ።

ብድሕሪ እቲ ክሓልፍ ዘለዎ ውሳኔታት ምጽዳቕ ናይ ሓሙሽተ ደቂቕ ዕረፍቲ ተዋሂቡ። ድሕሪ ዕረፍቲ ናይ ሕገ ኪሊ ኣቶ ሃብታኣብ የማነ ምስ ናይ መሰል ተጣባቂት ወይዘሮ ዘውዲ ተስፋማርያም፡ ኮይኖም ሰፊሕን ዑሙቕን ሰሚናር፡ ዝሓለፈ ናይ ፈስቲቫልን ካልኣት ተባብሮታት፡ ናይ ጨካኒ ገባቲ ስርዓት ኢሳያስን ጉጅሉኡን ደገፍቱን ተዳናገጽቱን ንምብርዓን ምፍሻልን ዝተገብረ፡ ዘደንቕ ቃልስን ጸዕርን፡ ብደቂቕን ብሩሁን ዝኾነ ጸብጸብ ስርሓት ክፍሊ ሕግን-ጥብቕናን ዲፕሎማስን ንጉባኤ ኣቕሪቦም።

እዚ መስተንክር ዝኾነ ስርሓት ሰለስተ ደቂ ኣንስትዮን ሓዲ ወዲ ማለት ሃብትኣብ ዝተማእከለ ከም ዝነበረ፡ ኣበርክቶ ደቂ ኣንስትዮን ዓቕምን ክእለትን ብቕዓትን ብንጹር በሪሁ።

ብሕጽር ዝበለ ቃልስና ክዕወት እንተ ኾይኑ፡ ሙሉእ ተሳተፍነት ደቂ ኣንስትዮ ክህሉ ኮሎን፡ናይ መንእሰያት ከም ብርጌድ ንሓመዱ ዝኣመሰሉ፡ ፊተውራሪ ናይዚ ቃልሲ ብምጃን፡ ዝተዋሃሃደ ስርሓት ክካየድ ክኸውን ከሎ፡ ዘየጣራጥር ዓወት ምጃኑ ምስክር ናይዚ ኣብ ሃገር ስዊስ ዝተኻይደ ቃልሲ፤ ንተባብሮ ጉጅለ ህግደፍን መሳርሕቱን ዝበርኒግን ዘፈሸለ፡ ብርጌድ ንሓመዱ ካብ ኩሉ ሃገራት ኤውሮጳ ብምምጻእ፤ ኩሉን እተን ንፍትሒ ዝቃለሳ ውድባትን ምንቅስቃሳትን ብምስታፍ ኣበርክቶኣን ብምሃብ እዩ ክዕወት ኪኢሉ።

እቲ ኣብ ሆላንድን ጀርመንን ዓባይ ብርጣንያ ዝተኻየደ ቃልሲ፤ ምብርዓን ተባብሮ ገባቲ ስርዓት ኢሳያስን ተዳናገጽቱን፡ ንዓና ከም ተሞክሮን እቲ እሳቶም ዝላኣኹልና ሰነዳትን ስእልታትን ተንቀሳቓሲ ቪድዮታት ንቃልስና ብጣዕሚ ሓገዙና። እዚ ኸኣ ኩሉ ኣብ ኤውሮጳን ኣመሪካን ካልኣት ሃገራት ዝግበር ፍትሓዊን ርትዓዊን ቃልስታት ዝተዋሃሃደ(network) መስመራትን ሙኡኩል ኣጋባብ ኣሳራርሓ ክንሰርሕ ኮሎና ቃልስና ይዕወት ህዝብና ከነድሕንን ሃገርና ክንዕቅብን ከም ንኸእል ዘየጣራጥር እዩ፤ ክብሉ እዞም ክልተ የሕቀት ንህዝቢ ባቲ ዝደልዮን ዝጸብዮን ኣጋባብ ቃልሲ ምክያዱ፡ ኣዕገብምን ተስፋ ክሰንቕ ገይሮም ክባሃል ይካኣል።

ጉባኤኛታት ብወገኖም ባቲ ዝተሃህሩ ሙብርሂ ዕግበትን ኩርዓት ናይዚ ዝተኻየደ ህዝባዊ ቃልሲ ተሰሚዖም ቀጻልን በርቲዑ ክሰራሕ ከምዘለዎ ተላብዩ ጥራይ ዘይኮነስ ተዋሳኢ ኮይኑ ክሰርሕ ሙብጽዓ ኣትዩ ክብሃል ይካኣል።

ሙብጽዕዑ ኣብ ሃገር ሲዊዝ ትካላዊ (institutional) ኮይኑ ክሰርሕን፤ ኣብነት ነተን ካልኣት ሃገራት ክኸውን ክበቅዕ ከምዘለዎ ኣስሚሩሉ።

እንተ ደኣ ሓቢርና ክንቃለስ ኪኢልና፡ንኹሉ ንፍትሒ ዝቃለስ ዝጥርንፍ ባይታ ኣጣጢሕና፡ልእላውነት ሃገርና ከነውሕስ፡ሓድነት ህዝብና ከነጠንክር፡ ከም እንኸእል ናጉጽ ኮይኑ፤ እዚ ተጀሚሩ ዘሎ ካብ ወለንታዊ ንሓደ ውሱን ስራሕ ንምትርጓም ነቐሉ፤ ትካላዊ ኣሳራርሓ ከተኣታቱን ተሓታቲን ሓታቲን ዘለዎ ርትዓዊ ኣጋባብ ቃልሲ ክኸተል ወሲኑ ምውጻኡ ኣብነት ክኸውን ኪኢሉ ክባሃል ይካኣል።

ሕጋዊ + ግብራዊ ቃልሲ፤ ብሓድነት ናይ ፍትሒ ዝቃለሱ ህዝቢ፡ ይራጋገጽ።

ኣቕራቢ ዶክ. ኢንጂነር ፍትዊ ክፍለ